

UNIwersytet w Białymstoku

KATEDRA TEologii PRAWOSŁAWNEJ

KTP/06/2013

Białystok, 19.07.2013

Sprawozdanie z działalności Katedry Teologii Prawosławnej w roku akademickim 2012/2013

1. Informacje ogólne

Katedra Teologii Prawosławnej UwB jest jednostką międzywydziałową, podporządkowaną JM Rektorowi UwB. W październiku 2012 roku rozwiązana została umowa z kierownikiem katedry – JE metropolitą prof. dr hab. Sawą Hrycuniakiem. W okresie sprawozdawczym rozwiązano ponadto umowy z adiunktami: ks. dr Henrykiem Paprockim (IX 2012), ks. dr Jerzym Tofilukiem (II 2013) i ks. dr Doroteuszem Sawickim (II 2012) oraz pracownikami administracyjnymi: mgr Alicją Podolec i mgr Jarosławem Charkiewiczem (XII 2012).

1.12.2012 roku zatrudniono ks. dr Marka Ławreszuka, którego mianowano p.o. kierownika katedry. 1.01.2013 roku na stanowisko starszego referenta została zatrudniona mgr Justyna Iwaniuk.

Z dniem 1.03.2013 roku ks. dr Marek Ławreszuk przejął obowiązki Kierownika Studiów Podyplomowych z Teologii Prawosławnej.

Do dnia 15.07.2013 katedra korzystała odpłatnie z pomieszczeń w Centrum Kultury Prawosławnej w Białymstoku, przy ul. Św. Mikołaja w Białymstoku 5. Od 15.07.2013, w ramach reorganizacji pracy, jednostka została przeniesiona do budynku uniwersyteckiego. Aktualny adres katedry: 15-097 Białystok, ul. M. Skłodowskiej-Curie 14, p. 302.

Z dniem 25.12.2012 wdrożona została nowa strona internetowa katedry. Strona jest dostępna pod adresem: <http://prawoslawie.uwb.edu.pl/>.

Z dniem 17.07.2013 zmienił się numer telefonu katedry. Aktualny numer: 85 745-77-80.

W roku sprawozdawczym katedra współpracowała z uczelniami zagranicznymi w Atenach, Moskwie, Jekaterynburgu, Mińsku, Salonikach i Kijowie.

2. Pracownicy

Pracownicy naukowo-dydaktyczni			
ks. dr Jerzy Tofiluk	adiunkt	½ etatu	umowa do 28.02.2013
ks. dr Doroteusz Sawicki	adiunkt	½ etatu	umowa do 28.02.2013

ks. dr Marek Ławreszuk	adiunkt, p. o. kierownika KTP	½ etatu	umowa od 01.12.2013
ks. dr hab. Warsonofiusz (Bazyli Doroszkiewicz)	asystent	pełny etat	
ks. dr Andrzej Borkowski	adiunkt	½ etatu	
Pracownicy administracyjni			
mgr Alicja Podolec	samodzielny referent	pełny etat	umowa do 31.12.2012
mgr Jarosław Charkiewicz	specjalista	½ etatu	umowa do 31.12.2012
mgr Justyna Iwaniuk	starszy referent	½ etatu	umowa od 1.01.2013

Aktualnie w katedrze pracują 4 osoby: 2 etaty naukowo-dydaktyczne i ½ etatu administracyjnego.

Dodatkowe obowiązki pracowników katedry: ks. dr Marek Ławreszuk - kierownik Studiów Podyplomowych z Teologii Prawosławnej (do IX 2013); członek Komitetu Głównego Olimpiady Prawosławnej Wiedzy Religijnej, redaktor naczelny czasopisma ELPIS, organizacja dwóch międzynarodowych konferencji naukowych, ks. dr Andrzej Borkowski – odpowiedzialny za współpracę z Akademią Supraską, ks. dr Bazyli Doroszkiewicz odpowiedzialny za organizację Olimpiady Prawosławnej Wiedzy Religijnej.

3. Działalność naukowo-dydaktyczna

Pracownicy Katedry, w ramach pensum, prowadzili wykłady na Studiach Podyplomowych z Teologii Prawosławnej, na Wydziale Filologicznym oraz w Akademii Supraskiej.

W roku sprawozdawczym w Katedrze kontynuowano dwuletnie Studia Podyplomowe z Teologii Prawosławnej 2011/2013. Na studia przyjęto 10 osób.

W roku sprawozdawczym Katedra Teologii Prawosławnej wraz z Prawosławną Diecezją Białostocko-Gdańską oraz Bractwem Prawosławnym św. Cyryla i Metodego w Białymstoku zorganizowała, po raz kolejny, Wszechnicę Kultury Prawosławnej. Otwarte wykłady odbywały się od października do kwietnia raz w miesiącu w Centrum Kultury Prawosławnej w Białymstoku o godz. 18. W ramach Wszechnicy przedstawiono następujące wykłady: „Misja św. Braci Cyryla i Metodego i ich wpływy na terenach Polski” – ks. archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiewicz) (KTP UwB), „Cerkiew Prawosławna w okresie panowania Jagiellonów” – prof. dr hab. Antoni Mironowicz (UwB), „Przyczyny i konsekwencje Unii Brzeskiej (1596)” – II abp prof. dr hab. Jeremiasz (Anchimiuk) (ChAT), „Prawosławie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów” – dr Piotr Chomik (UwB), „Rosyjski Kościół Prawosławny w Królestwie Kongresowym 1815-1915” – dr Tadeusz Wyszomirski, „Kościół prawosławny w Polsce okresu międzywojennego 1918-1939” – ks. dr Doroteusz Sawicki (ChAT), „Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny po roku 1945” – prof. dr hab. Stefan Dudra (Uniwersytet Zielonogórski).

Katedra zorganizowała po raz kolejny ogólnopolską Olimpiadę Prawosławnej Wiedzy Religijnej. Olimpiada posiada akredytację Ministerstwa Edukacji Narodowej i kategorię

olimpiady przedmiotowej (decyzja z dnia 22.10.2007 roku). Współorganizatorami edycji byli: Warszawska Metropolia Prawosławna, Wydział Katechetyczny Prawosławnej Diecezji Białostocko-Gdańskiej i XI Liceum Ogólnokształcące w Białymstoku. Uczestnikami olimpiady mogą być uczniowie wszystkich typów szkół ponad-gimnazjalnych, dających możliwości uzyskania matury. W zawodach Olimpiady wzięły udział 42 osoby. Do etapu centralnego, który odbył się 14.03.2013 r. dopuszczono 13 osób - czworo uzyskało tytuł laureata, dziewięcioro finalisty. Część pisemna i ustna egzaminu przeprowadzona była w siedzibie Katedry Teologii Prawosławnej w Białymstoku (ul. Św. Mikołaja 5).

4. Działalność badawcza

W czerwcu i lipcu 2013 katedra złożyła wnioski na projekty badawcze do NCN-u (1 wniosek: ks. dr Marek Ławreszuk, *Narodziny i śmierć w prawosławnej obrzędowości Podlasia - liturgiczne wzorce i współczesne zwyczaje*) oraz do NPRH (1 wniosek: ks. dr Marek Ławreszuk, *Cerkiewnosłowiańskie drukowane księgi liturgiczne sprzed roku 1939 w zbiorach Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Zebranie i opracowanie rozproszonego materiału źródłowego*).

5. Konferencje

29 maja 2013 katedra zorganizowała międzynarodową konferencję naukową „1150 lat misji św. Cyryla i Metodego. Kulturowe i duchowe dziedzictwo misji św. Braci”. Podczas konferencji wygłoszono 10 referatów: „The Christian Identity of Europe from Yesterday to Tomorrow” prof. Marios Begzos (Uniwersytet Ateński, Grecja), „Misja metodiańska na ziemiach polskich do początków XI wieku” prof. Antoni Mironowicz, (Uniwersytet w Białymstoku), „Wiara, kult i kultura jako istotne elementy w misyjnej działalności Świętych Cyryla i Metodego” prof. Krzysztof Leśniewski, (Katolicki Uniwersytet Lubelski), „Św. Cyryl i Metody w świetle filiokwistycznej idei Karola Wielkiego” archim. dr hab. Warsonofiusz Doroszkiewicz (Uniwersytet w Białymstoku), „Prawosławie a islam. Dialog św. Cyryla i Grzegorza Palamasa z muzułmanami” mgr Grzegorz Makal, „Leksykon supraski (1722) - źródło do historii piśmiennictwa cerkiewnosłowiańskiego w Rzeczpospolitej” prof. Lilia Citko (Uniwersytet w Białymstoku), „Portret fonetyczny Modlitwy Pańskiej w języku starocerkiewnosłowiańskim” dr Rafał Kowalczyk (Uniwersytet Warszawski), „Język pierwszej drukowanej Biblii cerkiewnosłowiańskiej w konfrontacji z językiem XVIII-wiecznego Ewangeliarza mgr Małgorzata Kurianowicz (Uniwersytet w Białymstoku), „Сибирский митрополит Игнатий (Римский-Корсаков) и его отношение к грекам, kand. teol. Iwan Nikulin (Seminarium Duchowne w Jekaterynburgu, Rosja) oraz 3 komunikaty: „Mnich i teolog- charakterystyka Świętych

Braci na podstawie tekstów liturgicznych” ks. dr Marek Ławreszuk (Uniwersytet w Białymstoku), „Kodeks supraski jako przykład wpływów bizantyjsko-bałkańskich na ziemiach polskich” archim. dr Andrzej Borkowski (Uniwersytet w Białymstoku), „Sluzhebnyk czy Leitourgiarion? Wokół tradycji wydawniczych PAKP w latach 1924-2012” ks. dr Roman Płoński, Olsztyn.

Konferencja odbyła się w Centrum Kultury Prawosławnej w Białymstoku, uczestniczyło w niej ponad 40 osób. Materiały z konferencji będą opublikowane w czasopiśmie ELPIS. Zwieńczeniem konferencji był wykład wygłoszony przez prof. Aleksego Osipowa z Moskiewskiej Akademii Duchowej nt. „Что дает человеку Православие возвещенное св. Кириллом и Мефодием”, który odbył się w Auli Wydziału Filologicznego.

29 czerwca 2013 Katedra Teologii Prawosławnej UwB, we współpracy z Fundacją Vidovdan i przy wsparciu Białostockiego Ośrodka Kultury, zorganizowała konferencję „Umrzeć, aby żyć. Europa XXI wieku wobec testamentu księcia Łazarza.” Podczas spotkania wygłoszono 6 referatów: „Czym jest Vidovdan?”, Miroljub Nestorović (Fakultet Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Belgradzkiego); „Kosovski zavet w literaturze słowiańskiej”, prof. Ivan Charota (Białoruski Państwowy Uniwersytet); „Idee mesjańskie w Prawosławiu.”, ks. dr Marek Ławreszuk (Uniwersytet w Białymstoku); „Kult świętych serbskich w monasterach Wielkiego Księstwa Litewskiego do końca XVI wieku.”, dr Piotr Chomik (Uniwersytet w Białymstoku); „Testament księcia Łazarza we współczesnej literaturze serbskiej.”, Vladan Stamenković (serbski pisarz, publicysta i tłumacz mieszkający w Polsce); „Zbrodnia ludobójstwa serbskiej ludności na Bałkanach w XX wieku.”, dr Magdalena Ickiewicz-Sawicka (Politechnika Białostocka). Otwarcia konferencji dokonał JE Ambasador Serbii w Polsce Radojko Bogojević. W konferencji uczestniczyło ponad 50 osób.

Wszystkie konferencyjne wystąpienia zostaną opublikowane w czasopiśmie naukowym Katedry Teologii Prawosławnej UwB Elpis.

Udział pracowników katedry w konferencjach naukowych:

- 2012 Ukraińska Akademia Nauk, Katedra Historii Środkowo-Wschodniej UwB, Uniwersytet im. T. Szewczenko w Kijowie, Państwowy Uniwersytet w Łucku, *Diecezja Włodzimiersko-Wołyńska na przełomie tysiącleci*, referat: *Kult św. Dymitra- święty pogranicza*, archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiewicz);
- 2012 Mińsk, Białoruski Egzarchat Patriarchatu Moskiewskiego, Państwowy Uniwersytet w Mińsku, Katedra Historii Środkowo-Wschodniej UwB, Białoruska Akademia Nauk, Uniwersytet im. T. Szewczenko w Kijowie, *400-lecie śmierci św. Sofii Słuckiej*, referat: *Monastycyzm w przedwojennej Polsce*, archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiewicz);
- 13.09.2012 Międzynarodowa konferencja Akademii Supraskiej „Język naszej modlitwy –

- dawniej i dziś” – referat: *Poszukiwanie przyczyny różnic cerkiewnosłowiańskiego i polskiego tłumaczenia tekstu anafory Liturgii św. Bazylego Wielkiego*, ks. dr Marek Ławreszuk;
- 29.05.2013 konferencja KTP UwB „1150 lat misji św. Cyryla i Metodego. Kulturowe i duchowe dziedzictwo misji św. Braci” – referat *Kodeks supraski jako przykład wpływów bizantyjsko-bałkańskich na ziemiach polskich*, archim. dr Andrzej Borkowski;
  - 29.05.2013 konferencja KTP UwB „1150 lat misji św. Cyryla i Metodego. Kulturowe i duchowe dziedzictwo misji św. Braci” – referat: *„Św. Cyryl i Metody w świetle filiokwistycznej idei Karola Wielkiego”*, archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiwicz);
  - 29.05.2013 konferencja KTP UwB „1150 lat misji św. Cyryla i Metodego. Kulturowe i duchowe dziedzictwo misji św. Braci” – referat: *Mnich i teolog – charakterystyka Świętych Braci na podstawie tekstów liturgicznych*, ks. dr Marek Ławreszuk;
  - 20.06.2013 międzynarodowa konferencja „Znaczenie i wpływ edyktu mediolańskiego na rozwój kultury i chrześcijaństwa w Europie”. Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej „Elpis” w Gorlicach – referat: *Wpływ Edyktu Mediolańskiego na rozwój chrześcijańskiej tradycji liturgicznej*, ks. dr Marek Ławreszuk;
  - 29.06.2013 międzynarodowa konferencja KTP UwB „Umrzeć aby żyć. Europa XXI wieku wobec testamentu księcia Łazarza” – referat: *Idee mesjańskie w Prawosławiu*, ks. dr Marek Ławreszuk.

6. Publikacje

We wrześniu 2012 r. ukazał się kolejny numer ELPIS-u - Czasopisma Teologicznego Katedry Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, Zeszyt Nr 25-26/2012, w nakładzie 200 egzemplarzy. W styczniu 2013, ze względu na zmiany kadrowe w katedrze, zmienił się skład redakcji czasopisma ELPIS. Redakcja czasopisma Elpis: ks. dr Marek Ławreszuk – redaktor naczelny, ks. dr Henryk Paprocki – redaktor odpowiedzialny, ks. dr Jerzy Tofiluk, dr inż. Ireneusz Jakuszewicz – redaktorzy tematyczni, mgr Jarosław Charkiewicz – sekretarz redakcji, mgr Agnieszka Klebus – redaktor językowy.

Wydawcą czasopisma jest Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku. ELPIS jest indeksowany w The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) oraz międzynarodowej bazie indeksacyjnej Index Copernicus Journals Master List.

W roku sprawozdawczym zostały złożone ankiety oceny czasopisma:

- ocena ministerialna – trwa ewaluacja,
- ankieta Index Copernicus Journal Master List – czasopismo uzyskało ocenę 6,34.

W styczniu 2013 roku wdrożono nową stronę internetową czasopisma – www.elpis.edu.pl opracowaną zgodnie z wytycznymi ministerstwa, z pełnym dostępem treści artykułów. Obecnie witryna internetowa umożliwia dostęp do pełnej zawartości roczników z lat 2009-2012. Na stronie pojawiły się również niezbędne informacje dotyczące wymagań

stawianych dla autorów, procedury akceptacji artykułów, oceny recenzentów.

Na przełomie 2012 i 2013 roku powołano ponad 20 nowych recenzentów, w znacznej większości afiliowanych poza UwB.

Wszystkie wymagane i aktualne informacje dotyczące czasopisma Elpis zostały również umieszczone na stronie uniwersytetu oraz na stronie wydawnictwa.

Publikacje pracowników katedry w roku sprawozdawczym:

- archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *Dzieje Wschodnich Rzymian*, Białystok 2012, ss. 494.

- archim. dr hab. Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *Współczesne kierunki antropologiczne w jednoczącej się Europie*, ELPIS zeszyt 25-26, 2012, s. 75-87.

- archim. dr Andrzej Borkowski, *Patriarszy egzarcha arcydiakon Nicefor i jego proces sądowy*, w: *Pravoslavie v duchovnoj žizni Belarusi. Sbornik materialov II Meždunarodnoj naučno – praktičeskoj konferencii. Brest, 4-5 maja 2011 g.*, pod red. M. E. Časnouski, A. A. Garbacki, A. M. Babiščevič, A. M. Sviryd, Brest BrDU imia A.S. Puškina 2012, s. 13-17.

- archim. dr Andrzej Borkowski, *Wolność a europejskie konflikty zbrojne*, Elpis zeszyt 25-26, 2012, s. 89-96.

- archim. dr Andrzej Borkowski, *Stanowisko patriarchy Jeremiasza II Tranosa wobec zmiany kalendarza przez Watykan*, Elpis zeszyt 25-26, 2012, s. 369-389.

- archim. dr Andrzej Borkowski, *Patriarcha Melecjusz Pigas a Rzym*, w: *Nuncjatura Apostolska w Rzeczypospolitej*, pod red. T. Chynczewska-Hennel, K. Wiszowata-Walczak, Białystok 2012, s. 197-207.

- archim. dr Andrzej Borkowski, *Αγώνας των ορθοδόξων πατριαρχείων κατά της ουνίας στην Πολωνία κατά την τελευταία εικοσαετία του ΙΣΤ' αιώνα (1583-1601)* [Νομοκανονική Βιβλιοθήκη 27], wyd. Επέκταση, Θεσσαλονίκη 2013, s. 570.

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Praktyka liturgiczna Ławry św. Sawy Uświęconego*, w: *Wiadomości Prawosławnej Diecezji Białostocko-Gdańskiej*, 1 (70) 2012, s. 12-15;

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Nabożeństwa chrześcijańskie w IV wieku na podstawie „Konstytucji Apostolskich”*, Elpis, 25-26 (2012), s. 133-153;

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Paschalia Kościoła prawosławnego: metody obliczania daty Paschy*, Elpis, 25-26 (2012), s. 217-277;

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Cerkiew Św. Ducha*, Parafia Prawosławna Św. Ducha w Białymstoku 2012, 128 s.;

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Teologia w języku*, w: *Przegląd Prawosławny* 11 (329) listopad 2012, s. 28-30;

- ks. dr Marek Ławreszuk, *Ślub – formalność, tradycja czy sakrament?*, w: *List informacyjny. Pismo Bractwa Młodzieży Prawosławnej Diecezji Białostocko-Gdańskiej*, nr 3 (90) 2012, s. 22-27.

p.o. KIEROWNIKA
Katedry Teologii Prawosławnej
ks. dr Marek Ławreszuk
ks. dr Marek Ławreszuk